

Przegląd Geologiczny oczami Czytelników. Między tradycją a potrzebą zmiany

Zacznijmy od starego, polskiego przysłowia: *Gadał dziad do obrazu, a obraz doń ani razu*. Tak można ująć krótkie wprowadzenie do niniejszego artykułu. *Przegląd Geologiczny* od pierwszego numeru, wydanego w marcu 1953 r., „przemawia” do Czytelników, ale Czytelnicy rzadko mieli okazję... „powiedzieć” coś *Przeglądowi*. Z tego prozaicznego powodu rozpoczęliśmy przygotowania do poznania ocen i oczekiwań Czytelników *Przeglądu Geologicznego*. Chodziło nam o uzyskanie odpowiedzi na rudymentarne pytania. Czy czasopismo z ponad 70-letnią historią, które od dekad jest jednym z najważniejszych źródeł informacji i kształtuje opinie geologów w Polsce, ma pozostać wiernie swojej dotychczasowej tożsamości i linii programowej? Czy ma jednocześnie nadążać za zmieniającą się rzeczywistością, dopasowując treść i formę do nowych czasów? Odpowiedzi na te pytania są bardzo ważne dla wydawcy i redaktorów *Przeglądu Geologicznego*, którzy chcieliby utrzymać renomę czasopisma.

W styczniowym numerze *Przeglądu* z 2026 r. prof. Krzysztof Szamałek, dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (PIG-PIB) wyraził życzenie, aby lepiej poznać Czytelników *Przeglądu Geologicznego* i ich opinie na temat periodyku. Jaką rolę pełni *Przegląd Geologiczny* w codziennej pracy geologów? Czy publikowane artykuły inspirują i wspierają decyzje zawodowe, czy pozostają jedynie zapisem działalności naukowej? Aby odpowiedzieć na te pytania, oddaliśmy głos Czytelnikom, pamiętając przy tym, że: *prawdziwa cnota krytyk się nie boi*.

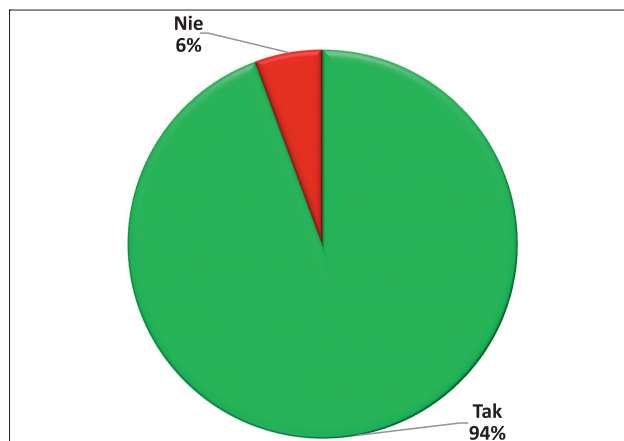
WYNIKI ANKIETY

Metodologia i liczba respondentów

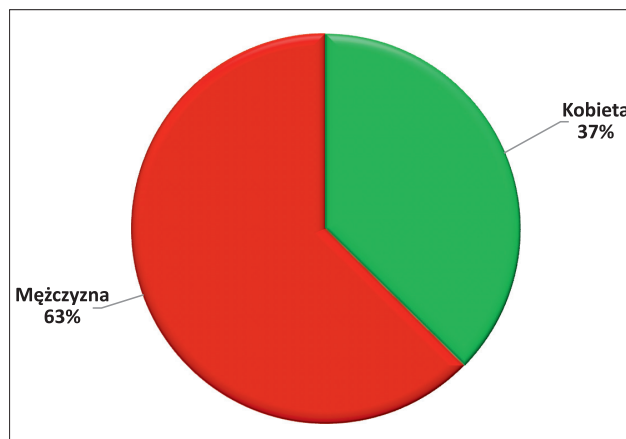
Badanie ankietowe w formie internetowej przeprowadzono w dniach 3.03–6.04.2026 r. na próbie 271 osób, które zdecydowały się odpowiedzieć na postawione pytania. Wypełnienie kwestionariusza było anonimowe i dobrowolne. Wyniki ankiety można uznać za reprezentatywne dla Czytelników czasopisma.

Kim jest statystyczny odbiorca *Przeglądu Geologicznego*?

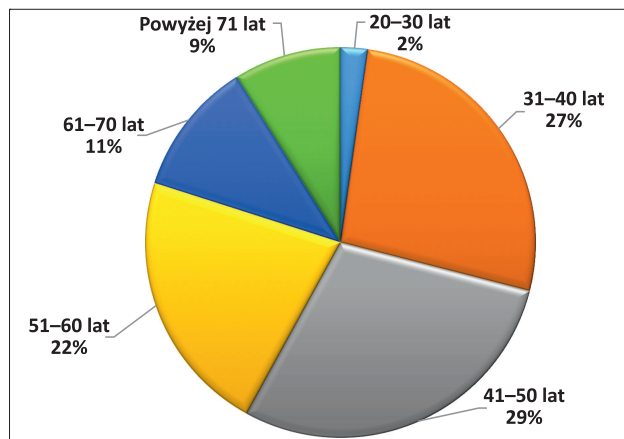
Zdecydowana większość respondentów (94%) zawodowo jest związana z geologią (ryc. 1). Wynik ten podkreśla znaczenie przeprowadzonej ankiety – odpowiedzi są bowiem głosem osób zatrudnionych w branży geologicznej, mających odpowiednią wiedzę i praktykę, by oceniać zjawiska i postulować zmiany. Wśród odpowiadających dominują mężczyźni (63%; ryc. 2). Znacząca grupa Czytelników (78%) jest w wieku osób czynnych zawodowo (między 31 a 60 lat; ryc. 3). Z odpowiedzi na ankietę

Ryc. 1. Związek respondentów z branżą geologiczną

Ryc. 2. Płeć Czytelników *Przeglądu Geologicznego*

Ryc. 3. Struktura wiekowa uczestników ankiety

wyłania się zatem spójny, syntetyczny obraz Czytelnika *Przeglądu Geologicznego*: jest to osoba z wyższym wykształceniem kierunkowym, aktywna zawodowo jako geolog praktyk, naukowiec lub pracownik administracji (ryc. 4), przeważnie w wieku 31–60 lat. Aż 44% respondentów ma potwierdzone kwalifikacje (i uprawnienia) geologiczne (ryc. 5). Zatem jest to środowisko dojrzałe wiekowo, kompetentne zawodowo i – co istotne – silnie związane z czasopiśmem.

Lojalność i struktura wieku Czytelników czasopisma

Jednym z najbardziej satysfakcjonujących wyników badania jest wysoki poziom lojalności odbiorców. Dominują osoby czytające *Przegląd Geologiczny* od ponad 10 lat (ryc. 6), a większość respondentów deklaruje regularne sięganie po kolejne numery (ryc. 7). Jednocześnie jest widoczny problem ograniczonego dopływu nowych Czytelników. Niski odsetek osób ze stażem czytelniczym poniżej 5 lat sugeruje, że czasopismo w niewystarczającym stopniu dociera do młodszych odbiorców.

Ocena poziomu merytorycznego czasopisma

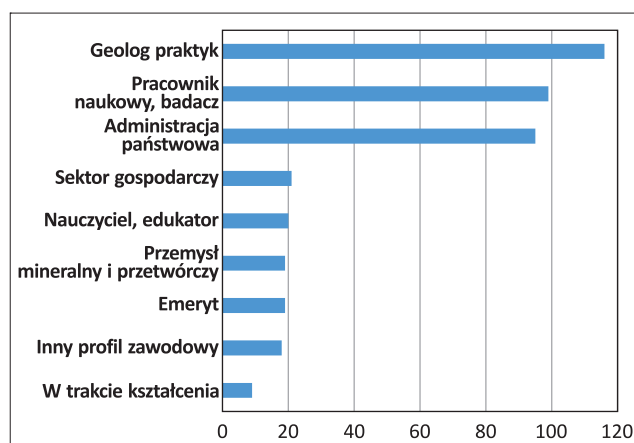
Poziom merytoryczny czasopisma oceniono bardzo dobrze – wśród odpowiedzi dominowały oceny *wysoki* i *bardzo wysoki* (ryc. 8), co potwierdza silną, stabilną pozy-

cję ekspercką *Przeglądu Geologicznego*. Nie brakuje jednak głosów krytycznych (ok. 36%), które wskazują na potrzebę lepszej selekcji tekstów i większej spójności jakościowej publikacji. Część Czytelników uznaje artykuły naukowe za przystępne i zrozumiałe (39%; ryc. 9), jednak inni wskazują na ich zbyt dużą hermetyczność i nadmierną trudność w odbiorze (27%). Pojawiają się też opinie o dużym uproszczeniu niektórych treści. Wskazuje to na potrzebę wyważenia poziomu redagowanych artykułów, co powinno być jednym z kluczowych wyzwań redakcji.

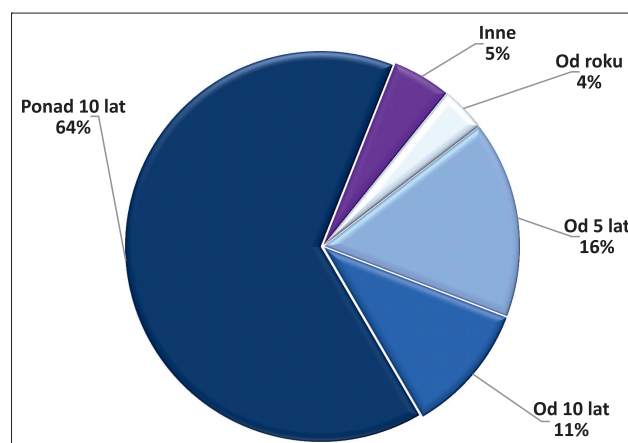
Mocne strony

– tematyka artykułów, materiały informacyjne i forma graficzna

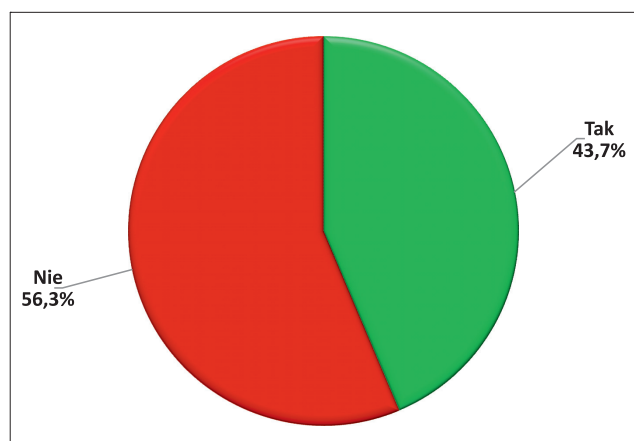
Cieszy nas, że tematyka artykułów zamieszczanych w *Przeglądzie Geologicznym* w większości odpowiada zawodowym potrzebom Czytelników (74%; ryc. 10). Jednocześnie co czwarty odbiorca nie znajduje w nich pełnego odzwierciedlenia swoich oczekiwań. Jeszcze wyraźniej problem ten wybrzmiewa w odpowiedziach na pytania dotyczące proporcji w publikowaniu artykułów informacyjnych i naukowych (ryc. 11), ponieważ niewielka grupa respondentów uznała obecne za optymalne. Zdecydowana większość Czytelników wolałaby, aby w *Przeglądzie Geologicznym* ukazywało się więcej tekstów łączących teorię z praktyką oraz artykułów przeglądowych

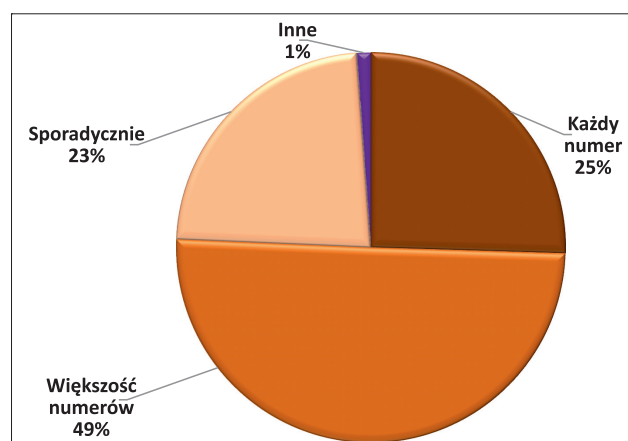
Ryc. 4. Struktura profilu zawodowego respondentów

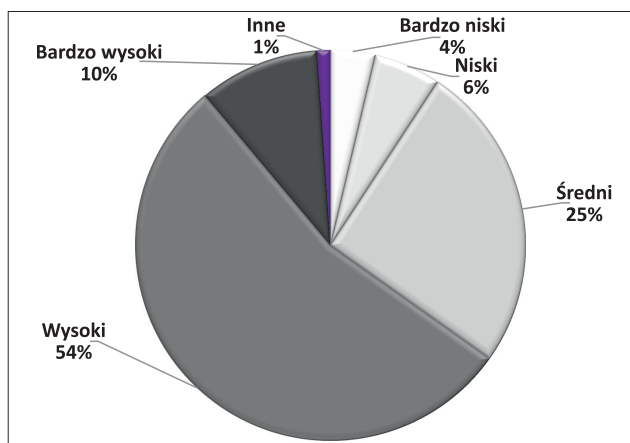
Ryc. 6. Staż w czytaniu *Przeglądu Geologicznego*

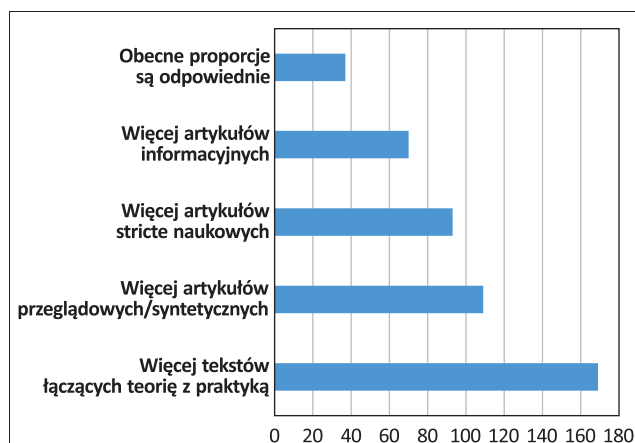
Ryc. 5. Uprawnienia zawodowe respondentów

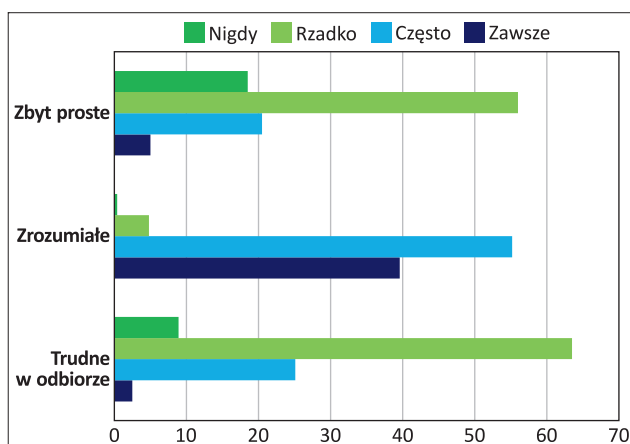
Ryc. 7. Częstotliwość czytania *Przeglądu Geologicznego*

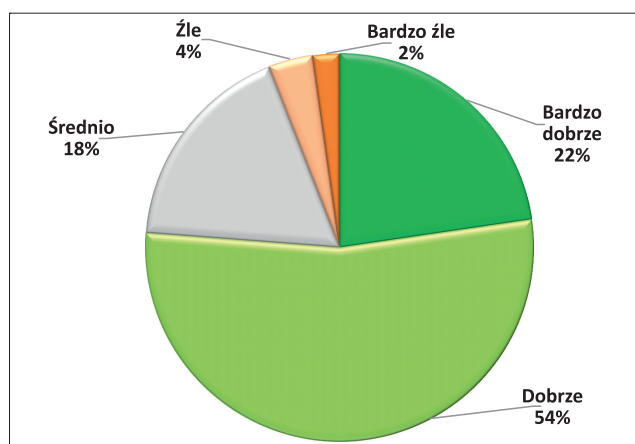
Ryc. 8. Poziom merytoryczny czasopisma

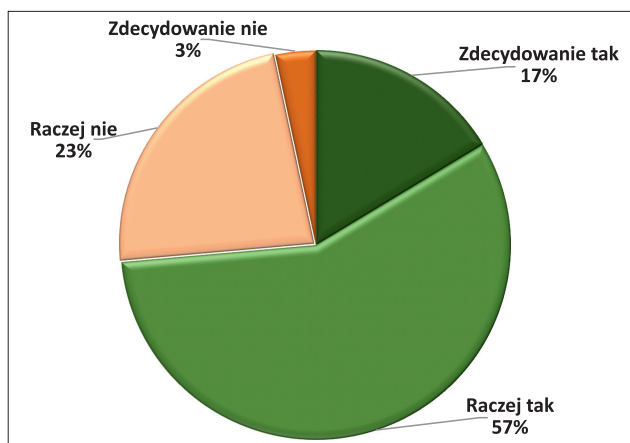
Ryc. 11. Preferowane proporcje artykułów różnych kategorii

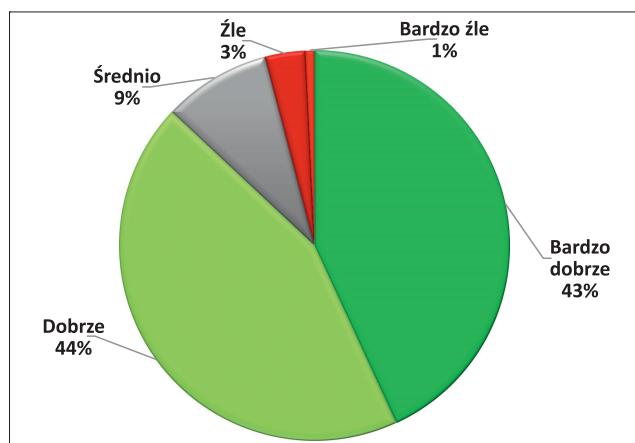
Ryc. 9. Ocena tekstów pod względem zrozumiałości treści

Ryc. 12. Ocena artykułów informacyjnych

Ryc. 10. Ocena adekwatności tekstów do potrzeb zawodowych

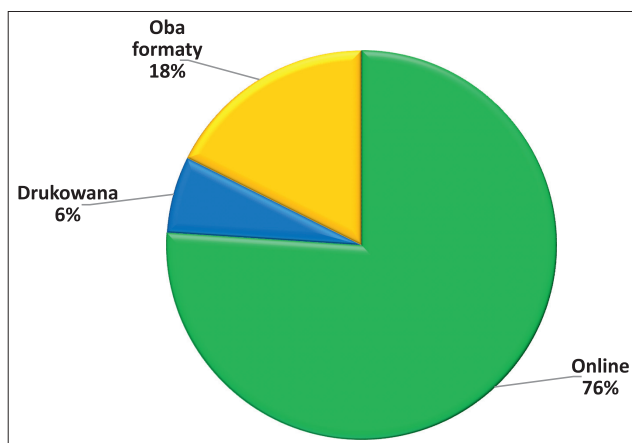
Ryc. 13. Ocena szaty graficznej czasopisma

i syntetycznych. Wskazuje to na silną potrzebę analizy dotychczasowej linii publikacyjnej i ewentualnej przebudowy struktury prezentowanych materiałów. Bardzo dobrze są oceniane artykuły informacyjne, do których zaliczono komunikaty, kronikę i informacje branżowe zamieszczane w rubrykach: Prawo i administracja geologiczna, Wiadomości gospodarcze, Historia geologii, Wydarzenia, Wspomnienia i Recenzje (ryc. 12). Te rubryki można uznać za stabilne i spełniające oczekiwania odbiorców. Przeciwnego zdania jest jedynie niewielki odsetek respondentów (6%). Jeszcze wyżej oceniono szatę graficzną – to jeden

z najmocniejszych elementów czasopisma (87% ocen pozytywnych; ryc. 13).

Ekran czy papier? Czytelnicy podzieleni

Największą popularnością cieszy się wśród Czytelników wersja online czasopisma (76%; ryc. 14) – zapewne z racji lepszej dostępności. Z obu wersji korzysta 18% Czytelników, a 6% wyłącznie z wersji drukowanej, a zatem nadal jest ona istotna dla jednej czwartej odbiorców. Czy-

Ryc. 14. Preferencje dotyczące formy udostępniania artykułów – online lub drukowanej

telnicy są też podzieleni: niemal połowa akceptuje przejście wyłącznie na wersję online, a druga połowa oczekuje utrzymania wersji drukowanej lub modelu hybrydowego (ryc. 15). Sugeruje to konieczność ostrożnego podejścia do ewentualnej rezygnacji z druku.

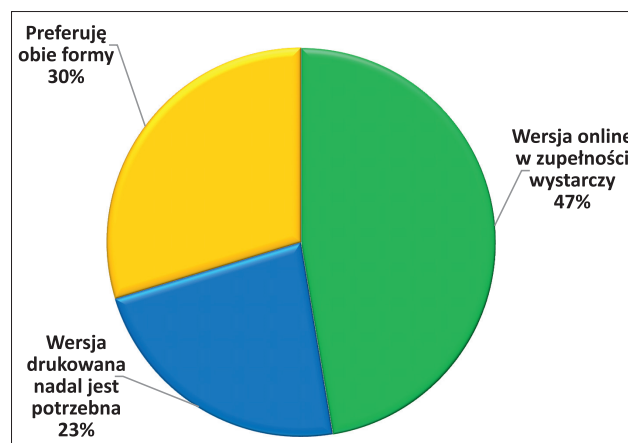
Czego brakuje?

Zapytaliśmy Czytelników, jakich treści lub działów brakuje im w obecnym *Przeglądzie Geologicznym*. Najsilniejszym sygnałem wynikającym z badania jest potrzeba większej użyteczności artykułów, aby zawartą w nich wiedzę można było wykorzystać do własnych celów zawodowych. Czytelnicy oczekują artykułów wyjaśniających studia przypadków, interpretacje przepisów i praktyczne zastosowania metod. Równolegle jest widoczna potrzeba lepszego balansowania między zachowaniem formy naukowej a przystępnością artykułów, aby czasopismo trafiało zarówno do specjalistów, jak i szerszego grona odbiorców.

Czytelnicy chcą także więcej artykułów przeglądowych, najlepiej syntetyzujących i aktualizujących stan wiedzy. Brakuje im także porad praktycznych, tekstów łączących teorię z zastosowaniem, np. z dziedziny geologii inżynierskiej i hydrogeologii, wyjaśniających problemy dotyczące inwestycji lub interpretacji danych. Spora grupa chciałaby zwiększenia liczby artykułów o zagadnieniach prawnych, a zwłaszcza o interpretacji przepisów, komentarzy do prawa geologicznego i górniczego oraz wsparcia administracji samorządowej. Nieco rzadziej, ale również wielokrotnie pojawiały się prośby o zwiększenie liczby artykułów o tematyce związanej z geoturystyką i popularyzacją geologii oraz informacji o przemyśle i gospodarce surowcowej.

O tym, jak trudno jest pogodzić wszystkie oczekiwania Czytelników, świadczy rozdźwięk pomiędzy niektórymi wypowiedziami. Dobrym przykładem jest rubryka *Moje hobby*: pojedynczym osobom zdecydowanie nie podoba się jej obecna formuła, a inni w większości są nią zachwyceni. Z radością przyjęliby więcej artykułów o sławnych geologach i ich pasjach, pokazanych „od ludzkiej strony”.

Podobne rozbieżności dotyczą poziomu specjalizacji (zbyt wysoki vs. zbyt niski) oraz profilu czasopisma (bardziej naukowy vs. bardziej praktyczny). To pokazuje, że

Ryc. 15. Preferencje odnośnie zachowania drukowanej wersji czasopisma

nie istnieje jeden idealny model – konieczne jest świadome balansowanie między różnymi funkcjami czasopisma.

PODSUMOWANIE – EWOLUCJA I KOREKTA KURSU ZAMIAST REWOLUCJI?

Badanie potwierdziło, że *Przegląd Geologiczny* jest czasopismem o ugruntowanej pozycji, silnie zakorzenionym w środowisku zawodowym geologów, z lojalną bazą wieloletnich Czytelników. Jednocześnie wyniki ankiety wyraźnie wskazują na potrzebę ewolucji jego formuły oraz silniejszy napływ nowych odbiorców, szczególnie młodszych.

Poziom merytoryczny jest odbierany jako wysoki, ale równocześnie Czytelnicy mają problem ze zrozumieniem niektórych treści. Publikacje są cenione za poziom naukowy, jednak część Czytelników postrzega tematykę artykułów jako zbyt hermetyczną lub niewystarczająco praktyczną. Widać wyraźną potrzebę zwiększenia użyteczności publikowanych treści i wsparcia praktyki zawodowej odbiorców. Czytelnicy oczekują tekstów opisujących studia przypadków, tłumaczących przepisy prawa i realne problemy napotymane w pracy. Zauważono też niedobór prac syntetycznych i przeglądowych. Odbiorcy oczekują tekstów porządkujących wiedzę – przekrojowych, regionalnych i metodycznych. Konieczna jest lepsza selekcja i profilowanie treści. Pojawiły się głosy krytyczne, dotyczące jakości części publikacji. Wskazuje to na potrzebę bardziej świadomej polityki redakcyjnej. Pozycja wersji online jest silna, ale brak jednoznacznego mandatu do rezygnacji z druku.

Przegląd Geologiczny ewoluował przez ponad 70 lat, starając się odpowiadać na potrzeby kolejnych pokoleń Czytelników. Dziś, po wydaniu ponad 880 numerów, стоимy przed kolejnymi wyzwaniem. Jest powszechne oczekiwanie, aby czasopismo rozwijało się w kierunku medium ekspercko-praktycznego, odpowiadając realnym potrzebom środowiska geologicznego, zamiast pozostawać periodykiem *stricte* naukowym. Wyniki ankiety jednoznacznie sugerują, że taka opcja ma większy potencjał rozwojowy.

Anita Starzycka i Krzysztof Szamalek